

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSkih
KRŠČANSKIH UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV



Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 2.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 2. št. 1918:

Poglavje o vzgoji. (Dalje.) (Fr. Samec.)	25
Sveta dežela. (A. Čadež.)	27
Didaktiška pravda je zdrava. (Iv. Štrukelj.)	31
Pouk slabonadarjenih otrok. (Anica Lebar.)	34
Listek:	
Od Azovskega morja (Fr. Silvester.)	36
Abstinenčni kotiček:	
Nekaj nasvetov. (L. Koželj.)	38
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	39
Katehetske beležke	41
Zgledi uporabni pri katehezi	42
Vzgoja	43
Učiteljski vestnik	44
Raznoterosti	46
Slovstvo in glasba	47
Draginjska doklada »Slov. Učitelju«	48



»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX. V LJUBLJANI, DNE 15. FEBRUARJA 1918. ŠTV. 2.

Poglavje o vzgoji.

(Fr. Samec.)

(Dalje.)

Vsi vzgojitelji otrokovi morajo delovati v istem duhu.

Naš pedagog Schreiner je napisal veliko besedo, da je pogoj dobre vzgoje pobožnost staršev. To sem slučajno izvedel po neki kritiki. In ob tej besedi so mi prišli v spomin oni lepi trenutki iz prve mladosti, ko nas je ob zimskih večerih zbrala mati na prostorni peči in nas učila raznih molitvic ali ko nas je devala v posteljo, nas pokriževala in molila z nami: Angelček varih...

Ali matere še poučujejo otroke na ta način? Ali se mogoče ta lepa navada opušča? Potem seveda ne bo nič čudnega, če bo mladina vedno bolj pokvarjena! Ko bi si bile matere v svesti, koliko moči tiči v onih kratkih, priprostih molitvicah, ki se jih nauči otrok v teh letih, koliko prave sreče tudi za poznejše življenje, bi te navade gotovo ne opuščale. Imamo mladinske povesti, ki se v njih junak, kak tat ali ropar, spreobrne, ko vidi otroka moliti in se spomni svojih otroških let. Dobe se ljudje, ki se jim zdi to neverjetno, a je živa resnica, vzeta iz življenja. Teh molitvic in tega pouka človek ne pozabi nikdar!

Dobri starši pa ne uče otrok samo moliti, ampak tudi drugih koristnih reči in zlasti skrbno pazijo, v kako družbo zahajajo njihovi ljubljenci. Zato so otroci vzornih staršev pridni in dobri vsaj v — predšolski dobi. Čemu bi tajili sami sebi? Mnogokrat se čujejo prav od takih staršev tožbe: Dokler otroci še niso hodili v šolo, so bili pridni, sedaj pa ne ubogajo nič več. Odtod oni mešani občutki staršev, ki jih imajo do šole. Poudariti seveda moramo, da tega ni morebiti kriv učitelj, ker se pokvarijo otroci večinoma po poti v slabi družbi; saj vemo, da ena garjeva ovca...

Naša prva dolžnost pa bodi, da zberemo vse moči in vsa sredstva, ki so nam na razpolago, da vrnemo staršem otroke dobre in nepokvarjene, kakršne smo od njih prejeli.

Ako se zahteva od staršev krščansko življenje kot pogoj dobre vzgoje otrok, je gotovo upravičena ista zahteva tudi od šole, ki ima istotako nalogo otroke vzgajati. Da, tudi šola mora biti krščanska!

Da bo šola res krščanska in bo mladino vzgajala v verskem duhu, je potrebno, da deluje učiteljstvo složno s katehetom. Tudi na zunaj se

mora pokazati ta sloga, ker otroci kaj hitro opazijo vsako napetost, ki bi se pojavila med njimi. Ko sem jaz hodil v šolo, smo taka nesoglasja po svoje izrabljali, sedaj menda tudi ne bo drugače. Žalostno je, da se dostikrat učiteljstvo iste šole ne razume; toda o tem bi bila menda zastoj vsaka beseda. Zato samo par besedi o razmerju med učiteljem in katehetom.

Pri vojakih pride človek v dotiko z najraznovrstnejšimi ljudmi. Židovski advokat, laški zdravnik, protestantski bogoslovec, madjarski trgovec, češki arhitekt, hrvatski dijak, aktivni častnik nemške narodnosti — pa kranjski učitelj — vse živi skupaj. Ko prideš mednje, prijazen sprejem; ako ostaneš več časa med njimi, naravnost prijateljsko občevanje. Le ene vrste ljudi sem srečal, ki se z njimi slovenski učitelj ne more prav sprijazniti, in to so akademično izobraženi — Slovenci. Prideš, se predstaviš. — »Mogoče Slovenec?« ‚Da.‘ — »Tudi ti Slovenec?« ‚Tudi.‘ — »Bravo, bova vsaj dva skupaj!« — Pogovarjaš se nekaj časa o tem in onem, dokler se ne zastavi tisto usodno vprašanje: »Odkod in kaj?« ‚Jaz sem učitelj in službujem tam in tam.‘ — »O jejl!«

Jaz si domišljam, da morem človeku tudi z obraza brati kako misel. Toda v tem slučaju ne vem, ali misli dotičnik, da je sam použil vso učenost na univerzi, ali se boji, da bi ga jaz kaj na posodo ne prosil. In to moraš doživljati, čeprav je dotičnik samo kak podživinozdravnik pri vojakih, malo boljši »šintar« v civilu in mazač tu in tam. Takoj mu obrneš hrbet in gledaš, da ne prideš več skupaj z njim. Čudno se mi zdi, da imamo tako malo kredita pri domači inteligenci!

Ako pustimo ob strani izjeme, ki se dobijo povsod, so edini stan med izobraženci, ki z njim slovenski učitelj lahko res neprisiljeno občuje, duhovniki. Tu ni tiste napetosti in gledanja od zgoraj navzdol.

Že iz tega vzroka bi morali učitelji skrbeti, da ne pride do razdora med njimi in duhovniki. Toda imamo še drugi važnejši in globlji vzrok, to je naša skupna naloga; vzgoja mladine, vzgoja naroda.

Katehetova naloga nikakor ni lahka. V teh par urah poučiti otroke v verskih resnicah in jih pripraviti na svete zakramente — ni malenkost. In vendar kaj bi bila naša vzgoja brez tega? Ako učitelj pomisli, koliko truda mu prihrani katehet, če se mu njegova naloga posreči, mu bo gotovo iz srca hvaležen in ga bo podpiral, kjer bo mogel. Nasprotno pa učitelj tudi v tem oziru ni tako brezpomemben, da bi mogel katehet zametati njegovo podporo. Katehet, ki mu je njegova naloga res nekaj vzvišenega, ne bo nikdar odbijal učitelja s prezirljivimi pogledi. Na ta način se nikdo ne pridobi in tudi opozarjanje, da »učitelj m o r a vzgajati v verskonravnem duhu« nič ne pomaga. No, o tem je bilo že dovolj prerekovanja. Gotovo je, da morata delovati oba stanova složno in vzajemno, ako nam ni vzgoja — fraza.

Ako govorimo o verskonravni vzgoji, se učitelj ne bo sramoval skleniti rok in glasno moliti z otroki pred poukom in po pouku. Ako bo zasačil učenca, ki se je zlagal, ga ne bo svaril na vse mogoče načine: kako grda je laž, da lažniku nihče ne verjame itd., marveč mu bo predvsem

rekel, da je laž greh, ki žali Boga. Ob vsaki priliki, ki se mu jih nudi dovolj vsak dan, bo spomnil otroke njihovih dolžnosti do Boga in se ne bo bal, da bi se to ne videlo preveč »pobožnjaško«. Ako se bo učitelj zanimal za katehetov pouk, bo lahko tudi sam porabil kak nauk iz katekizma.

Zlasti je važna četrta božja zapoved. Katehet bo gotovo razložil otrokom, da morajo poleg staršev ubogati in spoštovati tudi učitelje. In na to zapoved lahko sezidamo ves šolski red. Da bi se izboljšala disciplina, so se priporočala in poskušala že vsakovrstna sredstva. Gotovo nimajo slabe discipline one zgledne učiteljice, ki se smatrajo pred učenci kot nekake srednice med njimi in božjimi zapovedmi. In pri tem imajo lahko stališče. Otroci ne izpolnjujejo njihovih, temveč božje zapovedi. Ako je kak učenec kaznovan, ga ne zadene kazen, ker se je pregrešil zoper učiteljico, temveč ker se je pregrešil zoper Boga. Zato tudi ne more imeti mrznje proti učiteljici, imeti je tudi ne more proti Bogu, torej mora iskati krivca le v sebi. In to je velik vzgojni moment! Ne škodovalo bi, ako bi se tudi mi učitelji malo bolj poprijeli te metode. Olajšali bi si delo in nikakor ne na kvar vzgoji.

Ako bo katehet videl, da vlada v šoli res pravi krščanski duh, bo kot dušni pastir pač rad vse storil, kar je v njegovi moči, v blagor šole. Porabil bo svoj vpliv pri starših, ako se mu bo zdelo potrebno; tudi ne bo zameril učitelju, ako bi ga ta opozoril na kako stvar, ki bi bila vredna opomina staršem. Nasprotno, hvaležen mu bo, saj ve vsak duhovnik, kolikega pomena je ravno vzgoja mladine za dušno pastirstvo. In beseda s prižnice še vedno največ zaleže pri našem ljudstvu. Seveda tudi sam lahko prirediš roditeljski sestanek, samo to je križ in splošno znana stvar, da tisti starši, ki bi jim tvoji nauki najbolj veljali, navadno ne pridejo.

(Dalje.)

Sveta dežela.

Učila in nujni podatki za uporabo pri pouku Jezusovega življenja.

(A. Čadež.)

Dežela, ki mora vsakega katoličana najbolj zanimati, je gotovo Palestina. Tam je živel, učil, trpel in umrl naš božji Učenik in Odrešenik; od tam se je širil zveličavni nauk božji čez vse dele sveta. Kraji, kjer se je izvršilo odrešenje človeškega rodu, so bili vsekdar sveti in častitljivi. Srečen vsakdo, ki more osebno obiskati po stopinjah Jezusovih in Marijinih posvečene kraje, osobito pa svetišče, kjer je iz ran Jezusovih tekla rešilna Kri za človeški rod! Blagor katehetu, ki je sam bil deležen te sreče, ki se je sam ob vznožju Kristusovega groba navzel svete gorečnosti in ognja, ki z njim užiga otrokom v šoli sveto ljubezen do božjega Zveličarja, goji poznanje in umevanje sv. krajev!

Ker pa je malokomu dano, da bi si na lastne oči ogledal deželo in posvečene kraje, koder je božji Zveličar sejal seme nebeških naukov, si

moramo vse to nadomestiti z učnimi pomočki: z zemljevidi, s slikami in popisi.

Pouk o naukih, življenju in trpljenju Jezusovem je treba oživiti s tem, da učencem dopovemo, kje se je vse to godilo, v kateri deželi in na katerem kraju. Tega pa ne moreš drugače, kakor da pokažeš zemljevid, seveda tudi slike posameznih mest, krajev, rek in pokrajin.

Pri pouku o Jezusovem življenju potrebuješ torej predvsem dober zemljevid. Najprimernejši je gotovo Javurekov izdelek,¹ ki kaže Sv. deželo vsaj približno v taki obliki, kakršna je v resnici. Javurekov zemljevid Palestine je namreč narisano iz zračnega vida, zato so lepo razvidne višine, doline, vode, jezera in tudi mesta.

Učenci morajo pa tudi vedeti, kje je ta dežela in kako se tja pride. Zato² ne zadostuje, da vidijo samo neko ploskev z raznimi znaki, ki naj predočuje Palestino, marveč jim je treba tudi pokazati, kako se tja pride, katere dežele so v bližini, kako daleč je ta dežela! V ta namen je pripraven zemljevid,² ki kaže vse dežele okrog Sredozemskega morja. Na njem učencem lahko pokažeš, kod se mora voziti, kdor bi hotel v Sv. deželo po morju; katere železnice bi se poslužil, če bi se hotel peljati v Palestino z železnico. V mirnem času bo voznja po suhem kaj lahka, ker je bila med sedanjo vojsko — kakor znano — dovršena železnica po Mali Aziji in tudi preko Palestine proti jugu in Sinaju.

Kaj naj izvedo otroci o Palestini? Tega imena v sv. pismu ne najdemo, zato je najbolje in najumestneje, da ostanemo pri imenu »Sv. dežela«, kar je najbolj značilno. Najstarejše ime je Kanaan. Ker je to pokrajino Bog obljubil očakom in njihovim potomcem, so jo nazivali »Obljubljeno deželo«. Po prebivalcih se je imenovala Judovska, Hebrejska, Izraelska dežela.

Opis Sv. dežele. Ako bi kje katehet ne imel pri roki potrebnega zemljevida, si lahko pomaga s tem, da vpričo učencev sam na tablo nariše primerno skico. Razlaga bo na ta način še bolj živa. Za umevanje otrok bo najbolje, če obenem načrtaš tudi Sinajski polotok in Egipt, ker dobe potem bolj jasno predstavo.

Sv. dežela je sedaj turško-angleška pokrajina na skrajnem vzhodu Sredozemskega morja, ki ima trikrat toliko površine kot Kranjska (30.000 km² : 9.955 km²), prebivalcev pa okrog 600.000. Razdeljena je podobno kot kranjska dežela na tri kraje: Judeja, Samarija in Galileja. Sv. dežela je povečini brdovita in gričasta; vmes so tudi rodovitne doline in ravnine, zlasti po Galileji in Samariji. Po svoji legi je bila kot nalašč ustvarjena, da je postala zibelka krščanstva, ker je bila takorekoč v središču takrat znanega sveta in tudi v tesni zvezi z Grki in Rimljani. Prebivalstvo je bilo zavarovano z naravnimi mejami (puščava, gorovje), da ni prišlo preveč v stik s sosednjimi poganskimi rodovi.

¹ Rössel, Schulwandkarte der bibl. Länder.

² Palestina, B. Javurek.

Na severu meji Libanonsko in Antilibanonsko gorovje; poslednje ima proti jugu mogočni vrh Hermon. O Libanonu pravijo arabski pesniki, da ima na glavi (3000 m) zimo, na plečih pomlad, v nedrijih jesen, v tem ko ob vznožju dremlje poletje. Prebivalci na Libanonu (200.000) so povečini katoličani in se imenujejo Maroniti; odlikujejo se po posebni zvestobi do sv. katol. Cerkve. — Libanonsko gorovje je bilo nekoč poraščeno z libanonskimi cedri; tam je dal kralj Salomon sekati les za jeruzalemski tempelj. Danes so cedri zelo redki; vseh skupaj je še okrog 350.

Največja reka v Sv. deželi je Jordan, ki ima svoj izvirek (iz treh dotokov) na zahodnem pobočju gore Hermon. V ravni črti je struga Jordana dolga 225 km. V zgornjem teku se preliva Jordan najprej skozi Meromsko jezerce. (Merom pomeni visoka voda, ker leži 390 m nad morjem.)

Blizu tam ob vzhodnem dotoku reke Jordana ob vznožju gore Hermon je bilo mestece Cezareja Filipova, kjer je dal Jezus apostolu Petru najvišjo oblast z besedami: »Ti si skala in na to skalo bom zidal svojo Cerkev« itd.

Kakih 10 ur hoda od tu proti jugu teče Jordan skozi Tiberijsko ali Genezareško jezero; navadno je imenujemo Galilejsko morje. Okroginokrog so hribi; obrežje na vzhodni strani ima 300 m strmine. Drugače je bila pa svoj čas okolica kakor raj s krasnimi mesti in vasi. Ob tem jezeru, ki ima do 6 ur hoda v dolžini in 3 ure v širini, se je rad mudil tudi naš Zveličar, zlasti pa v Kafarnaum-u, ki se imenuje »njegovo mesto«. Na tem jezeru je Jezus pomiril vihar, blagoslovil ribji lov, tu je učil množice iz Simonovega čolna; po tem morju je hodil kakor po suhem. Ob Genezareškem jezeru se je Jezus prikazal po vstajenju sedmerim učencem, storil čudež, da so ujeli premnogo rib. Nato je pa dal Petru, ki mu je moral trikrat zagotoviti, da ga ljubi, oblast nad drugimi apostoli z besedami: »Pasi moje ovce!« Nekdanja lepota tega kraja je minila in le razvaline pričajo še o prejšnji slavi.

Blizu severozahodne obale je bilo mesto Kafarnaum. Tu je božji Zveličar obudil hčerko Jajra, predstojnika shodnice, in ozdravil ženo, ki je trpela že 12 let vsled krvotoka. Tu je obljubil Jezus množici, ki ga je hotela izvoliti za kralja, potem ko jo je na samotnem kraju na vzhodni strani jezera čudežno nasitil s kruhi — da bo dal svoje telo za hrano in kri za pijačo. — V Kafarnaumu je ozdravil stotnikovega hlapca, dalje mrtvoudnega, ki mu je odpustil tudi grehe; izgnal je nečistega duha iz obsedenca, ozdravil Petrovo taščo, ki je imela mrzlico, ter veliko bolnih in obsedenih.

Jordan se izliva v Mrtvo ali Solno morje. V spodnjem teku je večinoma do 30 metrov širok, 1 meter pa globok; spomladi seveda močno naraste. Okolica ob strugi je rodovitna, zato si jo je pa izvolil Lot za svoje bivališče. Blizu tam, kjer se Jordan izliva v morje — krog 9 ur od Jeruzalema — je predhodnik Janez krstil Jezusa in se je razodela presv. Trojica. — Tukaj je peljal nekoč Jozve izvoljeno ljudstvo čez Jordan, ki se je njega voda odtekla v morje, zgornja pa kupičila kot gora.

Mrtvo morje je do danes pretresljiva priča strašne sodbe božje. V bližini južnega dela sta bili cvetoči mesti Sodoma in Gomorrha, ki ju je Bog zaradi napuha, požrešnosti in nečistovanja pokončal z ognjem in žveplom. Mrtvo morje leži v kotlini 400 metrov pod morsko gladino, 1170 metrov niže od Jeruzalema, obdano je z golim, mrtvim obrežjem. Ribe, ki jih zanese voda iz Jordana, poginejo takoj. Voda je polna soli, grenka in zoprna. Dolžina znaša 14 ur hoda, širina 3 ure.

Poprej je bilo marsikje razširjeno mnenje, da je Slano morje nastalo šele po strašni sodbi božji nad Gomorrho in Sodomom. Toda danes je jasno in splošno priznано, da se svetopisemsko pripovedovanje (19. poglavje geneze) nanaša na južni del že obstoječega Slanega morja; posledica katastrofe je bila, da je morje zalilo okolico ondotnih štirih mest.¹ Ta trditev, ki jo je geolog M. Blanckenhorn znanstveno dokazal, se popolnoma lahko spravi v soglasje s pripovedovanjem sv. pisma. Bog se je takrat, ko je kaznoval grešno prebivalstvo teh krajev, lahko poslužil tudi naravnih sredstev. Površje se je lahko vsled potresa na južnem delu morja pogreznilo in znižalo, vsled tega so se vneli zemeljski plini in zapalili vso zemljo, ki je polna asfalta in olja (Gen. 14, 10.)

Kraji in mesta v sveti deželi.

(Se sproti riše na tabli.)

Betlehem leži 2 uri južno od Jeruzalema (7 km), 770 m nad morjem, in sicer na dveh višinah, ki je med njima plitva dolina. V okolici je premnogo vinogradov in oljčnih vrtov. Mesto ima 3000 stanovnikov; med njimi je polovica katoličanov, ki se odlikujejo po vljudnosti in lepoti. Nad votlino rojstva Jezusovega stoji velika cerkev, ki je bila nekoč zelo lepa in v lasti katoličanov; pozneje so si pa prisvojili nekaj pravic tudi Grki in Armenci. (Frančiškani so postavili zraven te bazilike novo cerkev in jo posvetili sv. Katarini Aleksandrijski.)

Votlina rojstva Gospodovega »Locus nativitatis Dni« se nahaja pod svetiščem bazilike. Na kraju rojstva je grški oltar, pod njim zlata zvezda z latinskim nadpisom: »Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est.« Nekoliko naprej je prostor (jaslice), kamor je Marija položila božje Dete; nasproti temu je pa oltar Sv. treh kraljev, ki je last katoličanov.

Jope, Jafa leži severozahodno od Jeruzalema ob obali Sredozemskega morja. V to пристanišče so dohajale ladje, obložene z lesom in marmorjem za Salomonov tempelj. Tukaj se je vkrcal prorok Jona, ko se je hotel umakniti, da ne bi bilo treba izpolniti povelja Gospodovega. Sv. Peter je vsled čudovite prikazni, ki jo je videl s strehe neke hiše, bil opozorjen, naj sprejema tudi pogane v sv. Cerkev. V tem mestu je obudil dobrotnico siromakov — Tabito.

Samarija je bilo mesto na neki višini v deželi enakega imena severno od Judeje. Od tu je čarovit razgled na rodovitno polje in vrtove

¹ Leopold Fonck d. J., Moderne Bibelfragen. Einsiedeln 1917.

v okolišču. Asirski kralj Salmanasar je mesto po triletnem obleganju razdejal. Herod Vel. je Samarijo zopet pozidal. Sedaj je pa le majhen kraj s 500 prebivalci. V Samariji sta delovala Elija in Elizej. — Ko so apostoli v Jeruzalemu slišali, da so prebivalci v Samariji sprejeli božjo besedo, so poslali tja Petra in Janeza. Ta dva sta molila nad kristjani v Samariji, da bi prejeli Sv. Duha, ker so bili le krščeni. Tedaj sta pokladala roke nanje in so prejeli Sv. Duha.

(Dalje.)

Didaktiška pravda je zdrava.¹

(Spisal Iv. Štrukelj.)

V lanskem letniku »Slovenskega Učitelja« je zapisal pod naslovom »Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja« tovariš Samec marsikaj pametnega, vendar pa po moji sodbi tudi več takega, kar bi utegnilo zbegati tega ali onega učitelja. Staro šolo nekako poveličuje, novodobne metode skoraj preveč zometuje in dvíga palico nad sedanjo šolo. Slog njegov je prav domač in prijeten, zato tembolj nevaren, da spravi koga iz ravnovesja, zlasti ker tuintam malo polasa gospode nadzornike, ki so marsikateremu učitelju »trn v peti«, nepotrebno breme učiteljstvu in šoli! Mene te Samotarjeve puščice prav nič ne zadevajo; to mi je g. Samec priznal sam. Oglasil sem se le zato, ker vem, da je pametna polemika zdrava in koristna, in ker nanjo pozivlje gospod urednik, kakor tudi Samec sam, češ: pa me zavrnite, če nimam prav. Iz tega poziva odseva nekaj, kar kaže, da Samotar morda vendarle ne misli tako ostro; v zadnjem članku omenjenega premišljevanja tudi sam priznava, da bi bil tepec, kdor bi ga imel za starokopitneža, ki bi si želel nazaj ubogih starih časov. Prav tako, gospod Samec!

Vendar med tem stavkom in začetnim premišljevanjem (vide 1. številko »Slov. Učitelja« 1917) je precejšnja razlika. Tam naletimo na sledeče trditve:

1. Norimberški lij je ideal novodobne šole;
2. ponazorovanje je pomehkuževanje;
3. s palico se razvijajo možgani;
4. v stari šoli so morali učenci več misliti;
5. njihova fantazija se je potemtakem veliko bolj razvijala.

Pa denimo prvo Samotarjevo trditve na pedagoško rešeto. »Non multa — sed multum« je klic pedagogov vseh časov. Ta zahteva odmeva v vseh pedagoških listih in knjigah. Tudi učne knjige naših učiteljskih poudarjajo to načelo. Po Lindnerjevem ukoslovju smo se učili na učiteljski: Poučuj malo, a to obdelaj tako temeljito, da postane trajna učen-

¹ Pričujoča replika na »Samotarjeva premišljevanja« v lanskem letniku »Slov. Učitelja« je skoraj ostra; priobčili smo jo nespremenjeno, kakor smo bili prepustili tudi gosp. Samcu svobodno besedo. Če se bo oglasil z dupliko, mu je list na razpolago.

čeva last; intenzivna formalna vrednost izobrazbe je mnogo večje važnosti kakor najobsežnejša veda; ne prehituj in ne stremi po sistematični popolnosti; ne prizadevaj si vbiti učencem v glavo vse — kar sam veš; ne jemlji nove tvarine, dokler nisi gotov, da učenci popolnoma obvladajo obravnavano; ponavljaj in vedi, da »repetitio est mater studiorum«; ponavljanje se učiteljem začetnikom ne more dovolj zabičiti; vse, kar učimo in česar naj se uče učenci, si morajo osvojiti tako trdno, da jim je v vsakem trenutku na prosto uporabo; kaj naučenega obdržati — je važnejše, kot učiti kaj novega in pri tem pozabiti staro i. t. d. Že iz tega je tedaj razvidno, da pedagoške knjige, ki so iz njih zajemali novodobni učitelji pedagoško duševno hrano, obsojajo načelo površne splošnosti. Tu tedaj ni snovi za norimberški lij.

Morda pa stremi za takim idealom naša šolska uprava? Poglejmo, kaj zahtevajo tozadevni predpisi? Učiteljski zbori naj se dogovarjajo na konferencah o učnih načrtih, naj določajo posameznim razredom učne smotre, ki jih je treba zaradi krajnih razmer kako izpremeniti in se smejo v zmislu § 3. drž. zakona tudi po potrebi znižati, posebno po dvorazrednih in enorazrednih šolah. In naš deželni šolski svet je svoječasno izdal razpis, po katerem naj se učni načrti smatrajo za maksimum, pa da se povsod ne more zahtevati vse, ker je dosega določenega smotra odvisna od razmer. Torej tudi s te strani ne drži trditve, da je novodobni šoli norimberški lij ideal. Prej bi se kaj takega lahko dokazalo na stari šoli. Pa tovariš Samotar cika menda bolj na metode novodobne šole, češ: »drugi z daljnogledom, mi z mikroskopom«.

Ponazorovanje je pomehkuževanje!

Ali se po naših šolah res preveč ponazoruje? To je skoraj nemogoče pri nas, ker našim šolam manjka učil in je še dokaj učiteljev, ki ne stikajo kar nič za njimi. Da bi se torej pri nas pretemeljito, prepogosto ponazorovalo in s tem prelahko poučevalo, da učencem ne bi bilo treba bogvekakaj misliti, to tudi ne drži. — Učitelji, ki ne naslanjajo pouka na nazornost, zidajo na pesek ali, kakor pravi Schreiner, »svirajo na godalo brez strun«. Če bi sodil Samotarjevo premišljevanje po njegovih trditvah, tedaj bi prišel do sodbe, da so zanj zastoj živeli pedagogi-učenjaki, kakor Komensky, Pestalozzi, Locke, Bacon, Herbart, Ziller, Diesterweg, Kellner, Kehr, Slomšek, Lindner, Tupetz in še mnogo drugih. Vsi namreč zahtevajo v svojih spisih — epohalnih delih — pouk bodi naraven, nazoren, psihološki, zanimiv, lahko umljiv, privlačen, uporaben ter vzgojevalen. Čujmo nekatere! Mojster Pestalozzi: »Absolutni temelj vsakega spoznavanja je nazornost. Vsako umevanje, spoznanje sloni na nazornosti in se izvaja iz nje.« Kehr: »Ponazorovanje, razumevanje, uglabljanje so stebri pouka.« Lindner: »Pojmovnost brez nazornosti je prazna.« Komensky: »Česar naj se uče učenci, to jim mora biti jasno, kakor njih pet prstov.« In Herbart se z ozirom na pust, duhomoren pouk izraža: »Dolgočasnost pri pouku je največji greh« — po naše se pravi — rak-rana vsega pouka. Pa tudi sotrudnik X. Y. zadene, ko pravi v »Slov. Učitelju« 1917: »Za preziranjem vsake metode se le prerada skriva domišljavost, nevednost in

želja po veliki složnosti.« Pa dovolj o tem. Zahteva po nazornosti je tako jasna, kakor $2 \times 2 = 4$.

Preidem k tretji točki in k trditvi Samotarjevi: s palico so se razvijali možgani. Res je, da »wie man 's treibt, so geht 's, — ampak to še ni dokaz, da je tako načelo tudi pravo. Nastop dunajskega učitelja, ki je po glasotvorni metodi izvajal na zanimiv način glas s (ne črke), mu ni všeč, češ; čemu toliko komedij! Njegov učitelj je ravnal bolj primitivno. Vzel je palico v roke, pokazal na črko in vprašal: »Kaj je to?« Seveda, če ni šlo, je pa šiba pela. In res ni šlo kljub univerzalnemu pomočku — palici; kajti tisto leto je bilo na dobrepoljski šoli, kjer je tovariš Samec vstopil v šolo, samo v prvem razredu 39 repetentov, kakor mi je sporočil g. Sch. In od vseh tistih učencev, ki so bili vstopili istočasno s Samcem v šolo, jih je priromalo v 4. razred — le 5! To kaže, da je bil France Samec izmed najbolj nadarjenih, in soditi metodo po najboljših učencih — ne gre. Eno in isto kopito ni za vse! Kako pa je suhoparnost obsodil Pestalozzi- beremo v pismu, ki ga je poslal prijatelju Gessnerju... »Ko so otroci uživali blaženstvo narave že polnih 5 let, jih odtrgamo z vstopom v šolo na mah življenju narave, ukinemo njih mikapolni, brezskrbni pohod, navezujemo jih ure, tedne, mesece na gledanje mrtvih črk, utesnujemo jih v tak položaj, ki vodi v — blaznost. Prijatelj, more li meč, ki odseka zločincu glavo, bolj učinkovati na njegovo telo, kakor tak prehod od dolgo uživane, svobodne narave — v zatohlo, dolgočasno šolsko sobo?« — Tako nekako Pestalozzi. In naš Samotar? — Palico v roke! Pestalozzi-jeva obsodba je morda preostra za tisto dobo, ko je obiskoval ljudsko šolo Samec, vendar še vedno veljajo sledeča dejstva: Črke same na sebi so za učence-novince dolgočasne, mrtve; dati jim mora učitelj življenja, to je — poseči mora v notranji zaklad otroških misli, nasloniti pouk na učenčeve izkušnje in tako ustvariti ugodna tla za apercipovanje, ki ne sme biti odvisno zgolj od slučaja. Tako ravnanje pa zahteva od učitelja, da pozna analizo otroškega obzorja, ker sicer ne poučuje, ampak mehanično dresira, za kar so bili zmožni tudi svoječasni, dosluženi korporali. Novodobna javnost pa ve, da je poučevanje umetnost in kliče po učiteljih-umetnikih. Po vsej pravici nas primerjajo tudi vrtnarjem; kajti kakor vrtnar cvetlice, tako naj bi tudi učitelj negoval in razvijal učencu prirojene sile. In kruteža bi imenovali vrtnarja, ki bi cvetko, zaostalo v rasti in razvoju, enostavno pohodil, mesto da bi poiskal vzroke zaostalosti in jih odstranil.

Ali je sploh kdaj upravičena palica? Samo takrat, kadar ni mogoča naravna kazen za kaj grešnega, in še tedaj naj učitelj palico odstopi staršem. Kaj čuden vtis napravi učiteljeva fiziognomija takrat, ko vihti šibo, in če bi se videl v ogledalu, bi skoraj gotovo odnehal. (Kellner.) Značilno je tudi za pretepavanje dejstvo, da navadno takoj prenehamo, če zapazimo, da nas kdo opazuje. Meni bi bržkone zdrknila palica iz rok, če bi me zasačil nadzornik pri »delu« z njo. Tudi sem radoveden, koliko ljudi bi prihajalo v cerkev, če bi jim tam vtepavali božje resnice s palico. Sklicevati se na surovo vojaško vzgojo, ne velja, ker jo vendar vsi

obsojamo in je celo prepovedana po vojaškem službovniku. Ne možgani, ampak žolč se razvije s palico. Le vun iz »doline solz«!

Oglejmo si končno še zadnji dve točki, ki se okrog njih suče pravzaprav vse Samotarjevo premišljevanje: v stari šoli so morali učenci več misliti in njih fantazija se je potemtakem veliko bolj razvijala. Denimo roko na srce in zamislimo se, kako se je poučevalo v stari šoli? Prav, kakor na kaki visoki šoli, kjer se predava, docira — skratka poučuje dogmatiški. Učencem kažejo narejeno stavbo, vtepavajo pravila in razne po drugih dognane resnice. Učenci učivo zgolj vzprejemajo, po Samotarjevem naj se »gulijo« in učitelj naj se suče kakor igralec v gledališču. Tako je tudi bilo in je še sedaj po nekaterih naših ljudskih šolah. Taki slučajji kažejo, da še ni prešlo v meso in kri znano Diesterwegovo načelo: »Vzgajaj za samostojnost po samostojnosti!« To je sicer že precej staro načelo, vendar posebno živo v novejši dobi — vsaj na slov. ped. polju — in zahteva, da učenci sami najdejo pravila, zakone in resnice, da jih peljemo na stavbišče, da sami grade stavbo; učitelj je le nekak voditelj, zidarji in tesarji pa učenci. Po tej zahtevi se moramo lotiti učenca s staljšča, na katerem stoji, dvigati ga z vprašanji, ki se naslanjajo na njegovo izkustvo in znanje ter mu na ta način zbuditi samotvornost. To je takozvana induktivna ali genetična metoda. Je sicer težka, vendar najboljša, le — resnici na ljubo — precej redka še vedno. Od zgoraj navzdol je veliko lažje, kakor od spodaj navzgor! Ne? To je menda krivo, da se del učiteljstva še vedno ne more zatopiti v bistvo zgorajšnjega Diesterwegovega načela. Meni se zdi. — jasno kot beli dan, da genetiška metoda veliko bolj razvija razumnost kakor stara dogmatiška, ki je taka, kakor naše stare ceste — kar navkreber in naravnost — ki so se po njih potili ljudje in živali. Novejše ceste se bregov izogibljejo ali pa jih obkrožajo; mnogo bolj so zložne, in kdor ima težko obložen voz, ne bo pogнал po stari, ampak po novi poti. Na vse daljnje Samotarjevo premišljevanje (to je bil odgovor na 1. št. »Slov. Učitelja«, leta 1917.) pa ta-le, četudi nemški rek: »Am guten Alten in Treue halten, am kräft'gen Neuen sich stärken und freuen, wird niemand gereuen.«

Pouk slabonadarjenih otrok.¹

(Anica Lebar.)

Ko so si otroci vsaj po večini prisvojili snov iz nazornega nauka, sledi praktična uporaba priučenega. Tako n. pr. po nazornem pouku o obleki slede vaje v zapenjanju in odpenjanju, zavezovanju in odvezovanju trakov pri črevljih itd. Če bi kdo mislil, da je to delo odveč, omenim, da imamo gojence, ki po večletni praktični vaji še danes ne znajo zavezati črevljev. — Koncem nazornega nauka slede tudi govorne vaje, kjer se otroci s pomočjo priučene snovi iz nazornega nauka uče govoriti v raznih osebah ednine, dvojine in množine, v velevniku itd. To je obenem naša

¹ Glej letnik 1917. »Slov. Učitelja«.

slovnica. Nato sledi npravstveni nazorni nauk. Nazornemu pouku o obleki se pridruži navodilo o ravnanju in varovanju obleke.

Zgled: »I., pridi sem! Kaj imaš tu na rokavu?« — I. (osramočen): »Luknjó.« Splošen smeh. — »Ne smejajte se! Ne smemo biti škodoželjni! Odkod ta luknja?« — »Nataknil sem se.« — »Prihodnjič se ne smeš naslanjati, da se zopet ne natakneš! Zakaj moraš paziti?« — »Da se obleka ne raztrga.« — »Kaj moraš zdaj storiti, da ne bo luknja še večja?« — »Mater (sestro) prositi, da zašije.« — »Kako boš rekel?« — »Mama, prosim, zašijte mi!« — »Vselej lepo prositi in potem lepo se zahvaliti!«

»Poglej svoj jopič. A.! Kakšen je?« — »Umazan.« — »Zakaj?« — »Pritisnil sem se na zid.« — »Kaj ne smemo storiti, da se obleka ne zamaže?« — »Ne smemo se povsod naslanjati in plaziti.« — »Poglejte Ivanov rokav, kako se sveti! Zakaj?« — »Briše si nos vanj.« — »Ali je to spodobno? S čim si brišemo nos?« — »Z robcem.« — »Vsak otrok mora imeti robec v žepu! Kdo nima robca? Prosi mamo, da ti ga dá! Kaj pa ta suknja? Zakaj je ne zapneš?« — »Ne morem.« — »Česa ti manjka?« — »Gumba.« — »Kaj pa zdaj? Prosi mamo, da ga prišije! Tudi če je gumb le omajan, pokazati mami, da ga pri-trdi, ker ga je škoda, če se izgubi!«

»Nekateri izmed vas imajo kakšno staro obleko, ki je več ne nosijo. Kaj storimo s tako obleko?« — »Damo jo revežem.« — »Tako je prav. Storimo dobro delo, ki nam ga bo Bog poplačal.«

Podobna uporaba in praktična navodila za življenje se nudijo učitelju po vsaki učni enoti iz nazornega nauka.

Sledi naj še mal načrt, ki naj pokaže, kako je na pomožni šoli središče vsega pouka nazorni nauk, ki iz njega izhajajo vsi drugi predmeti!

V nazornem nauku namerava učitelj obravnavati konja. V ta namen gre z učenci na učni izprehod, kjer imajo priliko videti konje razne barve (belca, vranca). Vidijo ga pri vozu, plugu, z jezdecem, v hlevu (krma, jasli), pri kovaču (podkev, žrebelj, kladivo, klešče, naklo, meh), slišijo, kako se oglašá. — V šoli združi učitelj vse to v učno enoto, kjer otrokom z resničnimi predmeti, s slikami ali z živim opisom pokliče v spomin, kar so videli. Iz nazornega nauka izide samoobsebi jezikovni nauk kot pripovedovanje, popisovanje in utrjevanje učne snovi. Napisovanje priučnega, najsi že po spominu, nareku ali prepisovanju, je vaja v pisanju. Nato izbere učitelj v čitanki prikladno berilo; n. pr. (Schreiner-Hubad II.) Konj. Kovač. Kovač in krojač. Miško in vrabec, ki vsa pripovedujejo o konju ali tem, kar je v njegovi bližini.

Za računstvo si učitelj sam sestavi uporabne naloge o konju, n. pr.: 1. Konj ima štiri noge; koliko nog imata 2, 3, 5 konj? — 2. Vsaka podkev je pribita s šestimi žreblji; koliko žrebljev rabi kovač, da podkuje konja na vseh štirih nogah? — 3. Konj dobi vsak dan 1 liter ovsa; koliko v enem tednu? Koliko stane ta oves, če velja 1 liter 70 vinarjev? — 4. Sosed je kupil par konj za 4000 K; koliko velja eden? — Za risanje služijo predmeti iz konjeve okolice: podkev, žrebelj, kladivo, klešče, naklo, meh, jasli, vile, škaf, voz, bič; spretnejši poizkusijo tudi konja.

Za petje služita pesmi »Hi, konjiček v stop!« »Poslušam kovača«. Ti dve pesmi se uporabita pri telovadbi kot koračnici.

Imenovani predmeti iz konjeve okolice se porabijo tudi za rokotvorni pouk. Narisane predmete otroci izrezujejo, pobarvajo z barvili in jih prilepijo v svoje zbirke. Na kartonih s predtiskanimi predmeti jih izšivajo z barvastimi nitkami. Iz ilovice modelirajo podkev, žrebelj, kladivo, klešče itd.

(Dalje.)

Od Azovskega morja.

Iz dopisov vojnega ujetnika nadučitelja Fr. Silvestra.

Prvi maj 1917. (Berdjansk,¹ 1. maja.) V stoličnih in drugih velikih »gorozdih« je bilo praznovanje prvega majnika zlasti letos (1917) grandiozno. Že na predvečer je bilo po ulicah več življenja, nego običajno. Z domov so vihrale raznovrstne zastave. Prvi dan majnika se je odelo vse mesto v republikansko obleko. Stotine mož in žená, mladeničev in devojk raznih stanov se zbira na trgih in po ulicah, da korporativno odkorakajo na zborovalni prostor.

S tremi tovariši opazujem večji tak zborovalni prostor. Manifestanti — po 8 v eni vrsti — se zbirajo pod zastavami, ki imajo značilne nadpise: »Da zdravstvujet svoboda.« — »Da zdravstvujet bratstvo.« — »Da zdravstvujet učrežditeljnoje sobranje« i. t. d.

Sprevod se pomika. Spredej vojak na konju, med vrstami dijaki kot reditelji z zelenimi zastavicami. Pevski zbor zapoje v čast padlim žrtvam. Vse se odkrije. Reditelj stopi k meni in tovarišem, ki smo gledali sprevod na trotoarju. »Tovariši, pridružite se!« nam vele. Šli smo... Pridemo mimo »Ujezdne zemske uprave«. Raz okna gledajo naši — gospodje. Težko pri srcu, kajti šli smo brez dovoljenja. Prijateljski nasmehljaj... Ne bo hudega.

Pridemo na zborovalno »ploščad«. Tisoči manifestantov, tisoči ljudstva, v sredi tribuna, poleg nje godba. Delavske organizacije se uvrste na odkazanih prostorih: Tu Ukrajinci, tam Poljaki, tu pojejo Evreji, tam služkinje, tu kriče dijaki »urá«, tam gimnazijstke i. t. d. Pod zastavo prikoraka tudi učiteljstvo Berdjanskega ujezda, ki ima tu slučajno tridnevno zborovanje; v njih vrstah vidimo tudi pravoslavnega svečenika.

Vrste se govori: delavec, kmet, učitelj in vojak, zastopnica ženskega spola i. t. d. — vsi so prišli na vrsto. Posebno lepo je govoril ruski učitelj.

Ob dveh popoldne je bil zbor končan in mnogotisočero glava množica je odšla na »polje«. Brezštevilne gospodične nabirajo po mestu »za soldata v okopah«. Vse kinopredstave žrtvujejo ta dan nabrani denar — zaščitniku rodine.

Na veselišču — brezalkoholnih pijač — se je razdelil narod na razne skupine: Tu igra harmonika in njeni poslušalci jo spremljajo z delavsko pesmijo; tam opazuješ »ruski tanec«; na drugi strani se zabavajo gimnazijstke s svojimi otroškimi igrami. Vojaki na konjih, gospice v okrašenih avtomobilskih vozovih pridno nabirajo v dobrodelne namene.

¹ Berdjansk je mesto z okrog 30.000 prebivalci. Leži na dolgem rokavu, ki sega v Azovsko morje. B. je obenem veliko, dobro zavarovano morsko pristanišče.

Največ naroda je okrog oratorske tribune. Razni govori, vsakojaka snov: »Tudi Germanec je naš brat...« Pri govorih jih mnogo plače.

Pomlad. (Berdjansk, 4. junija 1917.) V mestnem sadu. 17. ura! Tam nad pravoslavno cerkvijo se oglašča zvon; vabi k večernici. Pa kdo pojde, ko je tako divno-lepo tu med cvetjem in zelenjem. Tu pevajo, tam igra harmonika. Vse belo, vse dehti, ne le iz naročja narave, ampak tudi med zapeljivim ženskim svetom. Ne vem, ali so med vojno postale tudi naše »boljše polovice« tako gosposke? Kakor, da je vojna že davno minila. In vendar je tako — oblačen horizont, vsaj pred mojimi očmi. Možiček spušča iz muzike za 5 kopejk listke z »napečateno srečo«. On jo je našel, a mnogi drugi?

Narobe svet! (Berdjansk, 8. junija 1917.) Ljubim Rusijo kot vsakega nasprotnika, zato mi je pri srcu njena usoda. Škoda za Rusijo! Vojna — a vse tako razkošno, vse tako kot v Franciji, seveda v polpreteklem času. Francija se je namreč poslednje dni približala Bogu... (Nas o tem še ni nihče prepričal, ker beremo še vedno, da francoske framasonske vlade vojna še ni ne zmodrila ne poboljšala. Če je med ljudstvom kaj bolje... Op. ured.) A tu? Kje je versko mišljenje, kje versko življenje?! »Ali ni to narobe svet?« bi zaklical moj ljubi oče. Jaz pa molim: »O Gospod, ne zavrzi je — po svojem velikem usmiljenju!«

»**Bodi mož!**« (Berdjansk, 16. junija 1917.) Junij — ruski. Sadno drevje je že davno otreslo svoje belo cvetje, akacije posipljejo dol in breg s svojimi osušenimi vencii.

Črešnje že vidim: zelene na drevju, pa tudi rdeče, seveda iz južnih krajev, v prodajalni za rubelj 20 kopejk — funt. Razumljivo, da za črešnje ne želim žrtvovati celo več kopejk in zato gledam »otroški sad« bolj — od strani. Pa saj bodo na trgu kmalu naše in tedaj bo morda tudi Franc Francovič okusil prvi sad — velike ruske pomladi. Da bi le ne bile pre-kisle te prve črešnje, kajti doživeli smo mnogo — vremenskih sprememb.

»Unverzagt und ohne Grauen
soll der Christ, wo er ist,
an seinen Gott vertrauen.«

V rokah imam zbirko nemških pesmi, kjer čitam zgoraj navedene besede. Skoraj bodo tri leta, odkar me je volja božja poslala na Rusko. Denarna sredstva bi mi pač nikdar ne dopustila, da bi videl v mirnem času vse to, kar sem za svetovne vojne. Potem pa imam priliko opazovati Rusijo, tega silnega, a vendar nerazumljivega velikana. — »Tolažite se, da boste mnogo videli,« mi je ljubeznivo pisal pred dvema letoma moj prijatelj, nadzornik Stiasny. Prav je imel. — — —

»Pa solnce naše bolj blišči
in hrib naš lepše zeleni.«

Domov se hoče. A konec? V tem momentu — nedogleden. Temne misli. — A kaj dela moj sivolasi oče? Upam, da še živi in moli kleče tam pred podobo Matere božje zame in za vso slovensko domovino. A katehet Čadež mi šepetne: »Franc Francovič, pri 34 letih — bodi mož!« Brez strahu in brez obupa, kristjan vsekdar, povsod — na Boga zaupa. (Dalje.)

Abstinenci kofiček.

Nekaj nasvetov.

(L. Koželj.)

Deželni šolski svet je z letošnjim šolskim letom izdal ukaz, ki ga je svoječasno objavil tudi »Slov. Učitelj«, naj deluje vse učiteljstvo po svojih najboljših močeh zoper alkohol med mladino. Veliko tovarišic in tovarišev je z veseljem pozdravilo to naredbo, saj so se po večini že poprej svojevoljno uvrstili v bojne črte proti uničujočemu sovražniku človeštva. Tem lažje bo delo zdaj, ko se bomo opirali na ukaz in ko nas bo v tem boju vsestransko podpirala oblast.

Ni pa manjkalo takih, ki so z nevoljo in ironičnim nasmehom sprejeli omenjeni ukaz, češ, kako naj začnemo, kdo nas bo podpiral, kje dobiti pomočkov? Ali naj se postavimo v nasprotje s starimi navadami in prepričanjem ljudstva? Temu v odgovor:

Učiteljstvo ima dosti prilik pri pouku, da govori mladini o škodljivih posledicah alkohola. V kakšni obliki stori to posameznik, je bilo že večkrat povedano. Vsakdo prikoži to svarilo po svoji metodi, kakor se mu najbolje prilega. Še več prilik se pa nudi gg. katehetom pri pouku, pri sestankih Mar. vrtcev, v spovednici itd.

Ali vse to še ni zadosti. Misliti moramo vsekako tudi na žalostno dejstvo, da imajo nekateri otroci sila odurne starše, ki jih še celo silijo s pijačo, zraven jim pa prigovarjajo, kako koristno jim je vino, da bodo preje zrastle, da bodo postali močni in možati. Celo tako zaslepljeni so, da nalivajo otroke z vinom, preden gredo zjutraj v šolo, češ, da jih ne bo zeblo na dolgi poti. V koliko je potem tak otrok dovzet za pouk, si naredi sodbo lahko vsak po svojih bridkih izkušnjah.

Prav je, kakor trdimo vedno: pri mladini je treba začeti; — a obenem moramo pripravljati tudi starše, da sami spoznajo, kakšen strup je alkohol in kako škodljiv je zlasti otroku.

Učitelj se more le bolj poredko podomače razgovoriti s starši. Kadar jih pokliče po opominu v šolo, takrat je pripravljen vsakdo le — bolj na kreg, kakor na trezen pogovor. Lahko jih pa zbira zlasti ob zimskem času v šoli k roditeljskim sestankom. Predavatelj ne bodi le domačin, marveč tudi kak tujec, ker jih bo tak veliko bolj in lažje prepričal. Ljudje pravijo: »Mora že res biti tako, ker ta gospod priporoča prav isto, kakor naš učenik v šoli.«

Početni neuspehi naj ne plašijo nikogar. Izprva bodo gotovo odkimali in se posmihali govorniku, to pa še ni dokaz, da se jih ni nič prišlo. Vsaj nekateri bodo razvneti za dobro stvar in se bodo v bodoče tudi ravnali po dobrih nasvetih. Počasen bo ta napredek, a kadar bomo pripravili roditelje in njih namestnike do tega prepričanja, da alkohol ni za mlade ljudi, bo to že velikanski uspeh. Vse težkoče bi lažje premagali, ko bi ne imeli med seboj ljudi, ki naravnost oporekajo učiteljstvu, če prepoveduje otrokom alkoholne pijače. Žalostno je, da so taki ljudje dostikrat

zastopniki krajnega šolskega sveta, — gostilničarji, ki hočejo imeti prvo besedo pri občini in tudi drugod. Če je oblastem resno na tem, da učiteljstvo z gg. kateheti vred doseže kakšne uspehe v boju proti alkoholu med ljudstvom, naj izdado predvsem v to potrebne odloke tudi na krajne šolske svete in na občine. Ne brzdati konja pri repu, ampak pri glavi!

Najslabše se bo obneslo protialkoholno delovanje po vinskih krajih, ali uprav tod moramo neizprosno vztrajati. Ne pustimo, da bi se naša mladina — naš up, naša nada — izgubljala v pijančevanju! Pri starih se opravi le malo ali pa nič, zato pa tem intenzivneje pridobivajmo naraščaj, da mu vcepimo prepričanje, kako zavraten in zaklet sovražnik nastopa proti njemu v podobi satana alkohola.

Neprecenljive vrednosti je vsakemu, a v prvi vrsti še mladini dobro čtivo. Po šolah naj bi se vsi zavzeli, da pridobijo učence višjih razredov in skupin za »Angelčka«, ki prinaša izpod peresa g. Klemenčiča prav mične povesti protialkoholne vsebine. Želeti bi bilo, da bi list, ki je prvi započel to delo, imel tudi na vsaki šoli več naročnikov učencev, da bi tem lažje izpolnjeval svojo nalogo. Uredništvo pa naj skrbi, da bo prinašala vsaka številka tudi v bodoče povestic in bodril proti alkoholu.

Torej komur je res pri srcu slovenski narod — v naše vrste, dokler je čas, da ga obvarujemo pogina in propasti!

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Nov mejnik v zgodovini katehetskega napredka bo postavljen, če bi se uresničila želja, ki jo je s svojo navzočnostjo na dunajskem kongresu za katehetiko potrdilo 900 katehetov, — želja, naj bi se priredila za nižje razrede ljudskih šol nova knjižica krščanskega nauka, ki bi nudila zveličavne nauke božje na podlagi zgodovinske učebe v mični posodi svetopisemskih zgodb. Uspehe tozadevnih obravnav na omenjenem kongresu nam je predložil dunajski strokovnjak Viljem Pichler. Kako in koliko odličnih katehetov in katehetskih društev je sodelovalo ob prireditvi in preureditvi njegove knjižice »Religionsbüchlein«, o tem smo že večkrat govorili. Ker jo je sedaj zbor avstrijskega episkopata odobril ter se je sprejelo splošno načelo, da se sme knjižica po posameznih škofijah uvesti kot učna knjiga, ako jo dotični ordinarij sprejme in priporoči, je postalo to vprašanje važno zlasti za slov. kateh. društvo, —

Ljubljanski knezoškof presvetli g. dr. A. B. Jeglič se je za to knjižico zavzel zlasti z ozirom na dejstvo, »da se katehetje po škofijah, kjer je bila uporaba že dovoljena, hvalijo z najboljšimi uspehi.« Ljubljanski kn. šk. ordinariat je razposlal po nekaj knjižic v vsako dekanijo, da se odličnejši katehetje pričajo o njeni vsebini in ureditvi. Pri (dekanskem shodu (dne 10. aprila) bo skupen posvet, kjer se naj odloči, če se naj knjižica sprejme in priredi za naše razmere. Tudi katehetsko društvo je dobilo dva izvoda na vpogled, zraven pa še več jedrnatih in zanimivih pojasnil o novi izdaji knjižice »Religionsbüchlein«. Presvetli knezoškof je hkrati naznanil, da je »Leonovi družbi« na Dunaju že dal cerkveno aprobacijo, — Katehetska sekcija dunajske Leonove družbe je dogovorno z avktorjem sklenila, da bo prevzela založbo nove knjižice v vseh jezikih, prirediteljem pa je voljna izplačati primerne honorarje. S tem bi si zagotovila lep vir dohodkov, ki bi jih uporabljala v povzdigo kate-

hetske literature in katehetskih učnih pripomočkov .

»Društvo slov. katehetov«, ki je imelo več svojih zastopnikov na dunajskem kongresu za katehetiko in je svoj čas izročilo pismeno svoje nasvete za Pichlerjevo knjigo, je imelo dolgotrajno posvetovanje v zmislu »Škof. lista« št. 1, 1918 — dne 6. febr.

Tajnik A. Čadež je utemeljeval predlog, naj bi se knjižica sprejela in čimpreje priredila, z naslednjimi razlogi:

a) Na dunajskem kongresu, ki se ga je udeleževalo 900 katehetov, je prodrlo načelo, naj se verstvene resnice navežejo na zgodbe sv. pisma, ker je ta način poučevanja pri malih najlažji in najuspešnejši, in pa da naj se katehet pri tej skupini poslužuje zgodovinske učbe.

b) Urednik V. Pichler je vse te zahteve lepo izvršil, obenem pa se je oziral tudi na versko življenje otrokovo v cerkvi, doma in v šoli; združil je nauke, zapovedi, molitve, pesmi prav v zmislu cerkvenega leta. To je knjiga, ki se bodo otroci iz nje zares učili moliti.

c) Knjižica je iz življenja za življenje, poljudna, in je sestavljena zares v otroškem duhu,

d) Prikupljive, ljubke, umljive in besedilo res pojasnjujoče slike so sprejete iz bogate zakladnice umetnika T. Schumacherja, ki bodo namoč ugajale otrokom, pa ustrezajo v vsakem oziru tudi umetniškim in estetiškim zahtevam. Ni ga menda slikarja, ki bi znal svetopisemske dogodke tako otroško-nežno a vendar tako umetniško upodobiti. Kritika Schumacherjeve umotvore brez izjeme hvali in kot »najboljše, kar premoremo katoličani na tem polju«, priporoča. (60 v umetniškem barvotisku izvršenih njegovih podob je sedaj že tudi na razpolago v velikosti 72 × 48 cm. Imajo cerkveno in ministrsko odobrenje. Naročijo se lahko pri »Lehrmittelhandlung des Kathol. Schulvereines für Österreich, Wien, I.«, — ali pa pri »Isaria-Verlag, München«. Cena posameznim slikam je sedaj nekaj čez 2 K (poldruho M.).

e) Pri naukih se posebno vpošteva

cerkveno določilo o zgodnjem prejemu zakramentov sv. pokore in sv. Reš. Telesa.

Z ozirom na to naj bi se knjiga čimpreje priredila in presadila na slovenska tla. Kar že imamo porabnega (Kratka razlaga bož. zap., formula kesanja, jutranja in večerna molitev, molitve pri glavnih delih sv. maše, domače pesmi), to bi se sprejelo nespremenjeno. Primerne nauke in reke v vezani besedi bi bilo pa treba šele oskrbeti, za kar bi naprosili prof. dr. Merhar-ja in dr. Pečjaka.

Predsednika namestnik prof. dr. Gr. Pečjak prečita nato pismo bogosl. prof. dr. Innitzer-ja z Dunaja, pojasnjujoče materijalno vprašanje, ki se tiče lastništva V. Pichlerjeve knjižice in Schumacherjevih slik. — Dalje sodi dr. Pečjak, da bi bil doslovni prevod take knjige ne samo težji, marveč tudi slabši od originala; poleg tega bi morali pa plačevati in dajati še precejšen davek v tujino, ako bi se knjiga tiskala na Dunaju.

Ker bi bilo treba zgodbe prirediti tako, da bi bile umljive naši mladini, (kakor se je tudi avktor oziral na umevanje nemške dece ter je zato sv. pismo v marsičem prilagodil temu namenu), ker bo nadalje domalega vsa druga tvarina (razen bibličnih zgodb) morala biti domača, bo knjiga skoraj originalna, le okvir bi ostal Pichlerjev. Vsled tega naj bi se poskusilo na ta način, da v okviru Pichlerjeve knjižice priredimo lastno slovensko izdajo; s katehetsko sekcijo Leonove družbe na Dunaju bi pa napravili pogodbo, da nam prepusti uporabo knjig. Prašati bi bilo vredno tudi, kaj mislijo Čehi in Poljaki, ki imajo odlične domače slikarje.

Tajnik je izražal upravičen dvom, da bi na Dunaju Schumacherjeve slike odstopili, če bi se hoteli postaviti Slovenci na lastne noge; v najboljšem slučaju bi zahtevali take cene, da bi jih ne zmogli. — Kanonik N adrah poudarja isto ter opozarja, da bi bilo kaj boljšega težko napraviti zlasti, če pomislimo, koliko odličnih mož in kateh. društev je sodelovalo pri knjigi, ki jo je po večkratnih posvetih s katehetsko sekcijo Leonove družbe in z izredno marlji-

vostjo prirejal večak V. Pichler. — Denarno vprašanje naj bi pri tako važnem in tehtnem delu ne imelo odločilne vloge.

Glede vsebine same so nekateri udeleženci (Škerbec, Zaplotnik) sodili, da bi bila za naše tretje razrede skoraj malo pičila, ko bomo imeli v 1. in 2. razredu po 2 uri kršč. nauka na teden. Omenjajo se pač vsi važnejši nauki; o sv. katol. Cerkvi, o zapovedih bi bilo pa želeli nekoliko več snovi in podatkov.

Zaenkrat so se navzoči izrekli soglasno za naslednje resolucije:

a) Odobrujemo namero, da se priredi slovenska šolska knjiga za prvence, kakršna je Pichlerjeva.

b) Želimo prirediti tako knjigo v soglasju z vsemi Slovenci.

c) Prav bi bilo, če bi mogli izdati tako knjigo doma. To namero bi mogli izvršiti, če se posreči, da dobimo dovoljenje za uporabo Schumacherjevih slik. (O zadnji resoluciji ni bilo glasovanja.)

Praden se vsa ta zadeva uredi, bi se moglo s prirejevanjem že začeti, kajti težav bo veliko in se bodo pokazale uprav takrat, ko se bomo dela lotili.

(Prečitalo se je tudi pismo koroškega župnika g. Jos. Rudl-a iz Mohlič, ki je poslal več nasvetov v svrhu skupne slovenske izdaje Pichlerjeve knjižice kršč. nauka za prvence.)

Novi člani »Društva slov. katehetov« čč. gg.: Gostiša Vinko, kaplan št. Peter pri Novem mestu; Šuštar Franc, kaplan, Bohinjska Bistrica; Gorše Martin, kaplan, Koroška Bela; Drolc Martin, župnik, Bohinjska Bela; P. Oton Kocjan, gimn. katehet v Trstu; Zor Vinko, kaplan, Bohinjska Srednja vas; Fertin Ign., župnik, Zasip; Zlobec Avguštin, župnik, Pomjan pri Kopru; Karel Čuk, župnik, Škocijan pri Mokronogu; Simon Ažman, župnik, Kamnagorica; Peter Flajnik, kaplan, Leskovec; Rogelj Josip, kaplan v št. Jerneju na Dolenjskem; Osolnik Franc, kaplan v Čemšeniku; Dolinar Iv., župnik, Kresnice; Sušnik Janko, kaplan, Ig-Studenec.

Katehetske beležke.

Najvažnejši čas. Bliza se čas, ko bomo katehetje peljali svoje male gojence prvokrat k mizi Gospodovi. Prebili smo led in premagali najhujše ovire in ugovore zoper zgodnje sv. obhajilo otrok. »Stara navada« nam je bila skoraj najbolj napoti, a umakniti se bo morala novi navadi. — Vprašanje, kaj pa pravi o tej praksi novi kodeks, utegne sedaj med drugim najbolj zanimati. Pri neki konferenci katehetskega društva je tajnik nakratko že poročal o tozadevnih paragrafi, a se je reklo, naj se v listu o njih ne razpravlja, dokler ne da presvetli knezoškofo avtentične razlage. Med tem so pa o teh in drugih kanonih pisali že skoraj vsi katehetski in nabožni listi, zato ni ovire, da bi tudi v našem listu ne smeli navesti novih določil, ki se pa bistveno ne razločujejo od navodil sv. očeta Pija X.

Ljudski papež Pij X. je (leta 1910.) skušal z dekretom »Quam singulari« doseči zaželjeno enotnost glede prejema prvega sv. obhajila, ker se je prej določilo »anni discretionis« bolj ali manj ohlapno tolmačilo. Papež Pij X. je glede starosti za prvo sv. obhajilo postavil pravilo »circiter septimum annum«.

V novem zakoniku govori o prvem sv. obhajilu kánon 854. § 1. se glasi: »Otrokom, ki zaradi slabosti (aetatis imbecillitatem) nimajo ne umevanja ne čuta (cognitio et gustus) za ta zakrament, naj se sv. Evharistija ne podeli.

§ 2. Da se otrokom, ki so v smrtni nevarnosti, sv. Evharistija podeliti more in mora, zadostuje, da zamorejo razločevati telo Gospodovo od navadne jedi in ga spošljivo moliti.

§ 3. Ako ni smrtni nevarnosti, se zahteva pravilno (merito) nekoliko več (plenior) znanja v krščanskem nauku in nekoliko temeljitejša (accuratior) priprava in sicer taka, da umejo otroci po svoji zmožnosti (pro suo captu) vsaj resnice, ki so za zveličanje neobhodno potrebne (necessitate medii), in da morejo pristopiti k sv. obhajilu s pobožnostjo, ki je tej starosti primerna (devote pro suae aetate modulo).

§ 4. Sodba o zadostni dispoziciji otrokovi glede 1. sv. obhajila se prepu-

šča spovedniku in staršem ali njih namestnikom.

§ 5. Župnik pa mora paziti in — če se mu zdi umestno — tudi s preskušnjo se prepričati, da otroci ne gredo k sv. obhajilu, dokler še niso pri pameti in dokler še niso dovolj disponirani; prav tako mora gledati, da se otroci, ki so že pri pameti in dovolj pripravljani, čimpreje (quam primum) okrepe z božjo hrano.

Botri. Kanon 793. novega cerkv. zakonika pravi: »Po stari cerkveni navadi se sprejme k birmi in k sv. krstu boter, ako ga je moč dobiti (si haberi potest). — S tem določilom se bo marsikatera zadrega razvozljala. Po k. 795 in 796 lastni starši ne smejo biti botri; glede bratov in sestra ter sorodnikov zakonik ne vsebuje nobene prepovedi.

O postni postavi, ki o nji govore kanoni 1250—1254 novega cerkvenega zakonika, smo bili objavili nekaj podatkov v 11. št. lanskega letnika. V prvi številki »Škofijskega lista« za ljubljansko škofijo je presvetli knezoškof dr. A. B. Jeglič podal še nekaj pojasnil ter dovolil novih olajšav: Zapoved o postu (enkratni obed, zjutraj in zvečer kaj malega) veže vernike od izpolnjenega 21. leta do začetka 60. leta. — Od zapovedi z držnosti (mesnih jedi), ne pa posta (pritrgovanja) so izvzete tudi vse sobote 40 dnevnega posta (razen kvatrne sobote). — Od zapovedi z držnosti in posta so oproščeni dnevi praznikov, odpravljenih po ukrepah Pija X., ako se še slovesno obhajajo. Postava o zdržnosti in postu ne veže na veliko soboto od poldneva dalje.

Tiskovine, ki jih je oskrbelo »Društvo slov. katehetov« (Podrobni učni načrt« za poučevanje kršč. nauka na ljudskih šolah vseh kategorij, »Kateheze za prvence«: nauk o sv. spovedi, sv. obhajilu in sv. birmi) ima sedaj v zalogi in jih razpečava Katol. Bukvarna v Ljubljani. — Lističe »Spoved«, »Kratka razlaga božjih zapovedi«, »Obhajilne molitve« — ima na razpolago prodajalna Katol. tiskovnega društva prej Ničman.

»Škofijska komisija za šolske zadeve« v Lincu je jela poslovati s 1. januarjem t. l. — Dunajski škofijski list raz-

glaša: »Da bi se premišljeno uredilo poučevanje krščanskega nauka in omogočila verstvena vzgoja, se namerava ustanoviti posebna korporacija kot strokoven svet v vseh šolskih zadevah v škofiji; ne bo pa imel ta »škofijski svet« ne administrativnih ne disciplinarnih poslov, marveč bo samo podpisal knezoškofijski ordinariat s strokovnimi nasveti v šolskih zadevah. Imenovanje članov se bo v kratkem izvršilo.

Mašni strežniki in šolske zamude. Lani (4. jul. 1917) je deželni školski svet za Koroško določil, da se mašnim strežnikom, ki zamude šolski pouk o priliki pogrebov, porok, ob semanjih dneh in ob času javnih procesij, dotične ure zamujenega šolskega pouka (do treh ur) opravičijo; mora se pa to vodstvu šole pravočasno naznaniti. Pripomni se tudi, da se morajo strežniki za take prilike menjati, da ne pridejo večkrat eni in isti na vrsto. Duhovni predstojniki morajo izvežbati čim več ministrantov.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

»Zgodi se tvoja volja...!« V temnem gozdu v Vogezih so poleti (1916) našli nemškega vojaka Viljema Baumerja, ki je bil močno ranjen in je čakal pet dni brez jedi zastonj na pomoč. Kmalu ko so ga prinesli v vojaško bolnišnico, je umrl vsled prevelike oslabelosti in izgube krvi. Pri njem so našli mal zapisnik, ki je vanj umrlji vojak, ko je bil že v smrtni senci, s tresočo roko zapisal naslednje besede: »Ker je volja božja, da umrjem, gre Bogu zadnji pozdrav. Ko sem bil na patroli, me je zadela krogla iz francoske puške na kolenu, tako da se nisem mogel nikamor premakniti. Pet dni sem tukaj v temnem gozdu. Bliža se mi smrt vsled lakote. Večkrat sem prosil Boga za pomoč, pa je nisem prejel, a kljub temu mu ostanem zvest in ne tožim, ker je prišel moj čas. Kmalu bom v večni domovini, pri bratih naše dežele. Na svidenje v nebesih!«

Najboljša žena... V čem obstoji imenitnost žene? Na to vprašanje odgovarja veliki Napoleon. Med najzanimivejše trenutke njegovega življenja spada dogodek o priliki sestanka z neko slovečo gospo Staël, ki je pa bila pozneje

Napoleonova zagrizena nasprotnica in mu je napravila tudi neprijetne politične zmede. V hiši Talleyrandovi je prvič govoril z njo. Med pogovorom je ušlo gospé Staël vprašanje, ki je izdajalo vso njeno častihlepnost. Vprašala je generala, katera gospa je pač v njegovih očeh največja in najimenitnejša. Urno in

brez pomisleka odgovori Napoleon: »Tista, ki osreči moža z najboljšimi otroki!« — Gospa pl. Staël je bila neprijetno presenečena, kajti pričakovala je ves drugačen odgovor. — Napoleon je imel pa prav: Tista gospa, tista žena je imenitna in veljavna, ki zna otroke dobro vzgajati!

Vzgoja.

Posebnost dekliške vzgoje. Vzgoja ima namen, pripomoči posameznik, da postane vreden in sposoben član človeške družbe, kakor in kolikor nanesejo njegove posebnosti in sposobnosti. Če priznamo resničnost te trditve, je jasno, da so v zmoti vsi, ki hočejo postaviti deklico v isto vrsto kakor dečka in ne marajo nič slišati o posebnostih ženske vzgoje. Zato v premislek to-le:

Že po rasti, postavi in stasu je ženska različna od moškega. Njeno okostje je šibkejše, rast povprečno manjša, mišičevje nežnejše, živčevje občutljivejše. Leta dozorelosti nastopijo pri deklici preje nego pri dečkih; pa tudi po tej dobi vpliva nanjo in na njene zmožnosti naravno fiziološko motenje, kar treba vpoštevati.

Fiziološki se pridružuje tudi psihološka razlika. Krepkejšemu dečku je takorekoč prirojen pogum, odločnost in podjetnost; deklice se vsled šibkejše rasti rada pollašča neka boječnost, plašljivost, neodločnost, občutnost. Prav tako je čud dečkova bolj odkrita, bolj naravnost; plašljivost in neodločnost zavede deklico večkrat v laž, da ni odkritosrčna, marveč se potuhne in hlina.

Drugače pa mladenka vsled svojega nežnejšega živčevja vsako stvar hitreje umeva, a se tudi hitreje utruji in raztrese; deklica dela bolj z domišljijo nego z umom, ker nanjo bolj vplivajo čutilni vtisi; logična doslednost se mora boriti z njeno živahno naravo. Živahna domišljija povzroča, da se na njene izjave ni vselej točno zanesti, tudi v slučaju, ko ne bi mogli odreči odločne volje za resnicoljubnost. Njeno ravnanje se odloča po hipnih nagibih navdušenja, simpa-

tije, veselja ali tudi sovraštva, strahu, boleti itd.

Z naravnimi lastnostmi se družijo še druge, ki jih vcepi izreja, ki se priuče na domu; vzgoja mora vpoštevati tudi te. Deklici bolj prija ožji krog v rodni hiši, kakor dečku; zato najdemo pri njih večkrat bolj omejeno obzorje, večjo plahost pred široko javnostjo, kot pri moških. V ožjem krogu (v rodbini, med prijateljicami, v sosesčini) se pa vdaja deklica bolj prosto svojemu čuvstvu, razvija svojo zgovornost, postane celo blebetava, skuša dopadati, se prikupuje in ljubi gizdavost. — Toda v isti meri se pojavljajo pri nji tudi lepe lastnosti: sočutje, prijaznost, veselje za pomoč, ljubezen, versko čutenje, kar jo prav posebno vsposobi za socialno in karitativno delo.

Za šolsko prakso so vsi ti pojavi in vse te posebnosti vsekako vpoštevanja vredne. Ali imajo torej prav tisti pedagogi, ki zagovarjajo, da je treba mladino (moško in žensko) skupaj poučevati in vzgajati? ... Ako zgoraj naštetje točke dobro preudarimo, bomo čedalje bolj umevali, kako veliko ima v sebi zahteva: Vzgajaj individualno!

Predavanja o higieni. V Monakovem je imel dvorni svetnik dr. Uhl poleti l. l. tri zaporedna predavanja učencem nadaljevalnih šol, ko so se poslavljali od šolskega življenja. Ti mladeniči so bili večinoma okrog 17. starostnega leta. V tretjem predavanju, ki mu je sledila primerna pojasnjevalna kino-predstava, se je dotaknil dr. Uhl tudi seksualnega vprašanja. Predavanja so bila v dvorani obrtne šole; udeležilo se jih je v treh

težnih 3481 učencev; vsaki skupini so bili odločeni trije govori. — Vseučiliški profesor dr. Göttler, ki ga je bil poprej predavatelj pač povabil, je prišel k predavanju in predstavi z nekaterimi monakovskimi kateheti naskrivaj in natihem pri vratih ob galeriji. Ob sklepu predavanja — pravi dr. Göttler — je pristavil dr. Uhl: »Lejte, moji mladi prijatelji, to so prav taki nauki in resni opomini, ki vam jih v šoli iz verskih nagibov vaši katehetje na srce polagajo. Ako danes od vas tudi zdravnik zahteva čistost in spolno dostojnost, se popolnoma ujema z moralo in poštenim življenjem, ki ima trdno podlago v naši veri. Duhovnik in zdravnik sta se strnila na temelju večnih resnic.«

Poslušalci — trgoveškega poklica — bilo jih je čez 200, so sledili tem besedam in predavanju sploh z veliko resnostjo; prizore med predstavo je prekinil kvečemu semintja zatajen izraz začudenja in pomilovanja ob pogledu na

strašno opustošenje, ki ga povzroča sifilis dostikrat na nedolžnih ženah in otrocih — grešnikov.

»Prepričan sem zatrdno,« pravi dr. Göttler, »da bo to predavanje, kakor tudi slike, ki so pojasnjevale resno govorjenje in dokazovanje zdravnikovo, ostalo trajno v spominu mladih ljudi, in da se bodo ti prizori ob času skušnjave pojavili kot kričeč »menetekel«. S to skušnjo sem odložil vse še ostale pomisleke proti takim predavanjem. Seveda je pri tem najresnejše in najbolj kočljivo vprašanje, kdo predava; težko bo povsod dobiti tako primerno osebo, kot je dr. Uhl.«

»Dalje me zanimlje še drugo resno vprašanje,« pravi poročevalec, »če ne bi kazalo po večjih mestih tudi za deklice te starosti oskrbeti podobna predavanja. Govoriti bi morala starejša zdravnica, ki bi imela poleg govorniške zmožnosti tudi dovolj pedagoškega takta in dostojnosti.«

Učiteljski vestnik.

Spremembe. Ljubljana: Frančiška Baraža, supl., šišenska dekl. osemrazrednica; Marija Podboj, supl., mestna slovenska dekl. osemrazrednica; Karla Šinkovec, supl., I. deška; Janko Lenarčič, Ljudmila Slanovec, prov. učit., II. deška. — Ljubljanska okolica: Ivana Čarman, prov. učit., Angela Cerar, prov. vod., Št. Jurij pri Grosupljem. — Logatec: Ivana Kranner-Leiler, supl., Gor. Logatec. — Postojna: Ana Turšič, supl., Kal; Marija Zupančič-Uršič, prov. vod., Št. Vid pri Vip.; Josipina Korbar, supl., Šturje. — Radovljica: Viljem Grundner, proviz. učit., Bled; Ana Lazar, supl., Breznica; Marija Schwarz, supl., Jesenice; Cirila Černe, supl., Bled. — Črnomelj: Vida Božič, supl., Zagozdec. — Kamnik: Josip Kranjc, zasil. učit., Zlatopolje; Terezija Podržaj, supl., Zgornji Tuhinj. — Kočevje: Amalija Erker, prov. učit., Koprivnik. — Kranj: S. Ludovika Kamnar, učit., zas. zunanja dekl. šola pri uršulinkah v Škofji Loki.

— Krško: Herma Dietz, supl., Leskovec; Erna Turek, supl., Čatež.

O šoli in šolskem vprašanju. Dne 27. sept. m. l. je gornjeavstrijski deželni glavar prelat Hauser o priliki proračunske debate imel krasen govor. O šoli in šolskem vprašanju je rekel sledeče:

»V izvajanju ministrskega predsednika se omenja čisto ob kratkem tudi šola. Ne bilo bi umestno, če bi pri tej razpravi sprožil debato tudi o šoli. V tej visoki zbornici je namreč tako različno mnenje o šoli, da o tem ne kaže danes dalje govoriti. Kar me pa posebno zanimlje, je priznanje, ki prihaja iz vladnih ust, da namreč ljudska šola po sedanjem ustrojstvu nikakor ni primerna za vse. To je tista rana, ki smo vedno in vedno nanjo kazali. Nikakor ni mogoče, da bi enaka ljudska šola mogla ustrezati mestu in deželi. (Pritrjevanje.) Ni mogoče, da bi imeli enako šolo za učence, ki hočejo svoje nauke nadaljevati, in za

one, ki se hočejo posvetiti praktičnim poklicom. Zato pozdravljamo zahtevo, naj bi dobila šola praktičen in strokoven značaj, kar naj bi se predvsem doseglo na meščanskih šolah. Po meščanskih šolah se danes veliko uči, po moji sodbi veliko preveč. Učni smoter je previsok, učenci ga ne morejo doseči. Uspehi so zaradi tega kljub intenzivni pridnosti in vnemi dostikrat zelo pišli. Ako se v tem oziru izvrši prememba, jo bomo le z veseljem pozdravili. Seveda je po sebi umevno, da bo gospod ministerski predsednik kakor tudi njegovi častiti gospodje tovariši primerno vpošteval važnost verstvenih in idealnih temeljev za vzgojo in kulturo ljudstva. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Trdnih ljudi, vernih značajej nikdar nismo bolj potrebovali, kot danes, in sicer predvsem za javnost in za ljudsko gospodarstvo. (Pritrdjevanje.)

Na Zgor. Avstrijskem bi nujno potrebovali učiteljev (Prav res!); veliko je takih, ki so za vojno nesposobni, pa so vpoklicani. Ali menite, da nam jih puste domov, da bi poučevali in vzgajali mladino? Ne; posedati morajo po vojnih uradih, snažiti in brisati pisarne... To je menda važnejše in za zmagó koristnejše, kakor če bi otroke vzgojevali!

Odlikovanje. Gosp. Ivan Kocijančič, nadučitelj v Bušechi vasi, je imenovan stotnikom in odlikovan z vojnim »Signum laudis«. Laní mu je pa bil podeljen zlat zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje.

Odpustnica. § 95. š. i. u. r. veli: Otroci, ki so dosegli šoli doraslo starost (dopolnjeno 14. leto) ter so si pridobili predpisane najpotrebnejše vednosti iz veronauka, čitanja, pisanja in računstva, dobe odpustnico. — Določiti rede za odpustnico in odločiti o tem, ali je otrok zadostil zahtevam drž. zakona — je stvar učiteljske konference. Ko se redi določujejo, se je treba primerno ozirati na vedenje in uspehe otroka v zadnjih treh šolskih letih. (§ 97. š. i. u. r.) — Ako. sklne učiteljska konferenca, da otrok ne ustreza zahtevam državnega zakona o ljudskih šolah, se spričalo ne izroči. Otrok je dolžan nadalje hoditi

v ljudsko šolo. (§ 99.) — Ako pa kaže duševno in telesno stanje otrokovo, da se po sodbi učiteljske konference ne more pričakovati posebnega uspeha, se mu izroči odhodnica, ko doseže šoli odraslo starost.

Kakšni naj bodo redi v odpustnici? Po vsem tem soditi bi morali biti »zadostni« ali zadovoljivi vsaj v štirih glavnih predmetih. Nikjer pa postava ne govori, da bi se ne smel v izpustnico zapisati tudi manj dovoljen red. Seveda, če bi bilo v glavnih predmetih preveč nezadovoljivih redov, bi takega otroka po črki postave morali siliti, da še dalje hodi v šolo. Pri slabicah je navadno najbolj v zadregi katehet. Učitelj je poveličini zadovoljen, če se takih gnilob in ovir uspešnega pouka iznebi; katehetu pa ne sme biti vseeno, marveč mora skrbeti, da je otrok v potrebnih verskih resnicah poučen, cesar pa pri takih navadno pogrša. Prav s težkim srcem zapiše tisti »zadostno«, ki se pa v njem skriva pritaženo zatrdilo, da je dotični otrok verstveno premalo utrjen za življenje. Tam, kjer imajo ponavljavno šolo, kjer otroci redno hodijo k pridigi, se da eno oko zatisniti; hujše je v mestu, kjer človek skoraj sluti, da bo slovo od šole morda tudi hkrati slovo od cerkvenega življenja. Tu nekaj manjka, ker manjka v rodni družini verskega, krščanskega življenja, in tako se vzgajajo nehote versko brezbrizni, cerkvi odtujeni elementi. Kje pomoč? Kje naj najdemo tu potrebnega leka?

Bojišče. V vojni službi je umrl 1. jan. 1918 praporščak Leopold Marn, bivši nadučitelj na Grosupljem. Pokopan je v črnogorski Podgorici. Listi so sporočali, da so ga ustrelili črnogorci. R. i. p.! — Učiteljski kandidat, poročnik Karel Zupančič (Štaj.) je odlikovan z zlato hrabrostno svetinjo. — V Ljubljani je 6. februarja umrl pomožni učitelj II. mestne deške šole, vojak-enoletnik Alojzij Graher. Bolezen si je nakopal na bojišču. Sledil je cesarjevemu povelju na razna bojišča; nazadnje je prišel celo v Sveto deželo, kjer si je bil nakopal kolero. Iz bolnišnice v Jeruzalemu je bil odpuščen kot rekonvalescent; vrnil se je v domovino,

kjer je podlegel kruti sušici. Pogreba se je udeležilo lepo število ljubljanskega učiteljstva. Navdušenemu učitelju, zvestemu državljanu in vernemu junaku Bog daj večno plačilo! —

Smrtna kosa. V Idriji so pokopali 18. jan. gđc. Angelo Gruden, c. kr. učiteljico na ondodni rudniški šoli. Lep pogreb je pričal, da je pokojna uživala splošno spoštovanje. N. p. v m.!

Pomoč deželam. Dne 28. jan. so se sesli na Dunaju zastopniki vseh deželnih odborov. Soglasno so odobrili spomenico, ki se je oddala finančnemu ministru, naj pravočasno uredi vprašanje nakazil za čas od 1. jan. 1918 dalje v sporazumu z deželnimi avtonomnimi zastopi. — S temi nakazili bo najbrž tudi v sorodstvu vojna-draginjska doklada za učiteljstvo na Kranjskem.

Novo učilo. G. Alojzij From, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gor. na Štajerskem, je sestavil novo učilo »Stavnica in računilo«, ki se bo uvedlo po končani vojski. G. izumitelj (Slovenec iz št. Ilja) je dobil za to iznajdbo avstr. patent. Uradna učiteljska konferenca za mariborski, slovenjebistriški in šentlenartski okraj je že l. 1914. soglasno označila to učilo kot najizboljšani pripomoček, da se otroci v prvem

razredu delovne šole igraje priuče čitanja, pisanja, računanja, risanja. Sčasoma nameravajo to novost uvesti v vse ondodne šole.

Popolno vseučilišče. 12. januarja so otvorili v Zagrebu medicinsko fakulteto. S tem je ondodno vseučilišče postalo popolno. Kot predavatelji so nastavljeni: dr. D. Perović za anatomijo, dr. A. Langhofer za zoologijo, dr. Fr. Tučan za mineralogijo, dr. S. Hondl za fiziko, dr. G. Janeček za kemijo.

Za obleko, zlasti za obutev je med kranjskim učiteljstvom velika zadrega. Črevljevi niti za drag denar ni dobiti. — V šoli mora učitelj nastopati dostojno in stanu primerno, zato je potrebno, da so v to pooblaščenice poslovalnice učiteljstvu na roko tudi pri dobavi in napravi potrebne obleke. »Slo m š k o v a z v e z a« je 11. febr. vložila na »deželno poslovalnico za preskrbo prebivalstva z blagom, obleko in perilom« dobro utemeljeno prošnjo, naj se pri oddaji teh potrebščin v prvi vrsti ozira na učiteljstvo ter vpošteva vse okoliščine, ki govore v prilog našega stanu. Ljubljansko učiteljstvo je izročilo poslovalnici obenem tudi že zaznamek nujno potrebnega blaga, ki naj bi ga odstopila poslovalnica po znižani ceni.

Raznoterosti.

Proti ozeblini. Letošnja huda zima je okrog Božiča marsikomu napravila ozeblino na nogah in rokah in s tem povzročila neprijetne bolečine. Povečini bi se bili pa lahko obvarovali te nadloge, če bi se bili ravnali po dobrih naukih. Solske otroke je treba opozoriti, naj ne gredo nikdar k vroči peči, če imajo premrazene roke. Najbolje je, če si v takem slučaju drgnejo roke s snegom, da se ogrejejo; saj je znano, da zmrzlega človeka nikdar ne smemo prenesti v zakurjeno sobo. Najlažje ga spravimo k življenju z drgnenjem v nezakurjeni sobi. Od mraza premrle roke naj dečki vtaknejo v hlačne žepe, deklice pa v lase.

Ozeblina se večkrat tudi prevrže v gnojne otekline, ki se radе vsako zimo ponove. Sredstvo proti temu je ameriški oblepek, ki se prilepi (pritisne) na boleči del. Tudi mazanje s terpentinovim oljem je priporočljivo. Male ozebline se pa hitro preženejo z mokrimi platnenimi ovitki, ki smo jih namočili v mrzli vodi in jih navežemo, kadar gremo v posteljo. Kdor je imel pozimi ozeblino, n. pr. na nogah, naj poleti veliko kobaca po tekoči vodi.

—a—

Naša cesarica — sirotam. Avstrijska cesarica Zita je podarila sirotam vojakov in otrokom po zavetiščih svojo podobo z najmanjšim sinčkom nadvojvodo

Feliksom. Posvetitev na sliki se glasi: »Skrb za mladino zagotavlja domovini cvetočo bodočnost«.

Pouk o higieni. Ko so imeli nedavno ogrski škofje svoje posvetovanje v Budimpešti, jih je osebno pozdravil tudi naučni minister grof Apponyi. Sporočil jim je med drugim, da bo pouk o higieni, ki je bil pač vpeljan že na srednjih šolah, odslej zaukazan tudi na ljudskih šolah.

92 odstotkov semitov. Med dijaštvom na dunajskem vseučilišču je točasno samo 8% nežidov. To dejstvo dá marsikaj misliti in sklepati za bodočnost. Že poprej — pred vojsko — so se čule tožbe, kako so avstrijske univerze preplavljene s semitskimi elementi, sedanja statistika je pa naravnost vznemirljiva. To nenaravno razmerje utegne biti usodno za prospeh in bodočnost Avstrije.

Iz šolskega življenja. O priliki neke šolske svečanosti se je dal naslikati tudi učiteljski zbor dotične deklishe šole. Ko je bila prva slika izvršena, so šele opazili neprijetno razočaranje, ki je pa med učenkami povzročilo dovolj zabave in smehu. Nad glavami učiteljskega zbora se je namreč razločno poznala učna slika, ki je med fotografiranjem visela na steni ter imela napis: »Naše strupene rastline«.

Vprašanje. Kako bi se lepo slovensko (v vezani ali nevezani besedi) po-

vedalo, kar je tako jedrnato l. 1915. zapisal katoliški mislec in učenjak Oton Willmann:

Nähr-, Lehr- und Wehrstand,
jeder ein Ehrstand,
sucht er im Kreuze Ehr,
nährend Brod, Lehr' und Wehr!

Zarja miru je jela poljubljati izmučeno zemljo. Z gorkejšimi dnevi bližnje pomladi se bliža s šibo vojske udarjenim in kaznovanim narodom blagodat tako dolgo pogrešanega miru. Dne 9. febr. je bila podpisana prva mirovna pogodba z novo republiko — Ukrajino. Takoj nato nas je pa presenetilo veselo sporočilo, da Rusija preneha z vojsko in odpokliče vojaštvo z bojišč. Začetek je storjen. Naj bi mirovno valovanje urno preplavilo vso Evropo!

Največja mesta na svetu. New-York (7,300.000 prebivalcev), London (7 milijonov 250.000 ljudi), Pariz, Berlin, Chicago, Petrograd, Tokio, Dunaj.

Za vojnogradinjsko doklado. C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je v seji dne 12. februarja soglasno odobril predlog g. nadz. Lavtizarja, na se pošlje primerna vloga c. kr. deželnemu šolskemu svetu s prošnjo, naj zastavi svoj vpliv, da se nakažejo kranjskemu učiteljstvu tudi za leto 1918. enake vojnogradinjske doklade, kakor v drugi polovici lanskega leta.

Slovstvo in glasba.

Podobe iz sanj. Spisal I. Cankar. Založila Nova Založba. 1918. Časih je Cankar zajemal svoje osebe iz sanj. To se pravi, takih tipov, kakor nam jih je on ustvarjal, ali vsaj v tako pretirani maniri, tipično življenje ne pozna. Ali okvir njegovega pripovedovanja je bil povsem realističen. »Podobe iz sanj« so pa zares zajete, ne iz sanj, marveč »iz dna« življenja. Le okvir za te podobe je sanjski, nerealističen, simboličen in hiperboličen. Cankar že ve, zakaj hoče in mora govoriti le tako. Seveda bi raje zavrگل

ta rahli sanjski okvir, a naj »vse ostane tako v spomin za težke dni«. Miselno pa Cankar še v nobenem izmed svojih številnih del ni segel tako globoko in obenem visoko, kakor v podobah iz sanj. Zatorej še nobeno njegovih del ni bilo tako umotvor. Z zadovoljnostjo pozdravljamo v pisatelju to, morda ne povsem nepričakovano izpremembo in mu čestitamo na tej lepi knjigi, ki ni samo za Založbo, marveč tudi za Cankarja — prva bela knjiga.

A. M.

Draginjska doklada „Slovenskemu Učitelju“.

Naš list ima mnogo prijateljev in pospeševalcev; o tem priča naslednji seznam. Kljub draginji in pomanjkanju, pa tolika vnema za list, to nas jači in bodri za krepko nadaljnje delo. Darovali so p. n. gdč. in gg.: Gdč. Agn. Kossec, učiteljica, Brusnice na Dolenjskem, 4 K; gdč. Lončarič Marija, učiteljica, Moravče, 2 K; gdč. Bajec Ljudmila, učiteljica, Vel. Lašče, 1 K; gdč. Žirovnik Marija, učiteljica, Št. Vid nad Ljubljano, 1 K; prelat dr. J. Lesar, sem. ravnatelj v Ljubljani, 4 K; č. g. Abram Anton, župnik, Košana, 3 K; gdč. Andrečič Olga, učiteljica, Stopiče, 1 K; gdč. Ojstriš Ana, mestna učiteljica, Ljubljana, 4 K; gdč. Vizjak Marija, učiteljica, Vreme na Notranjskem, 1 K; č. g. J. N., Ljubljana, 3 krono; gdč. Schwinger Justina, učiteljica, Dolenjvas pri Ribnici, 1 K; gdč. Arh Jožica, učiteljica, Bohinjska Bela, 2 K; gdč. Zajc Adela, učit. kand., Sp. Šiška, 5 K; č. g. Čečko Anton, kaplan, Poljčane (Štajersko), 2 K; gdč. Kosec Ana, učiteljica, Št. Janž na Dol., 2 K; gdč. Rigler Karolina, učiteljica pri Sv. Gregoriju, 2 K; gdč. Abram Milica, učiteljica, Sv. Križ pri Litiji, 1 K; gdč. Abram Slavica, učiteljica, Sv. Križ pri Litiji, 2 K; gdč. Kersnik-Rott Leopoldina, učiteljica v pokoju, Zagorje ob Savi, 4 K; č. g. Ažman Simon, župnik, Kamna gorica, 4 K; gdč. Poljšak Srečka, šolska voditeljica, Suhor, 2 K; č. g. Flajnik Peter, kaplan, Leskovec, 4 K; č. g. Kozar Martin, kaplan, Sv. Lenart v Slov. goricah, Štajersko, 4 K; gdč. Tušar Minka, c. kr. učiteljica, Idrija, 4 K; gdč. Chladek Ma-

rija, učiteljica, Borovnica, 1 K; č. g. Sila Fran, mestni župnik, Sv. Ivan pri Trstu, 2 K; gdč. Kovačič Terezija, učiteljica, Goriče pri Kranju, 1 K; gdč. Cundrč Margareta, učiteljica slovenske trg. šole v Ljubljani, 1 K; gdč. Zemme Frančiška, voditeljica šentjakobske dekliške osemrazrednice v Ljubljani, 1 K; č. g. Bizjan Janez, dekan v Moravčah, 3 K; č. g. Okorn Matija, beneficijant, Voglje pri Kranju, 3 K; č. g. Šesek Ivan, župnik, Nemška Loka pri Kočevju, 4 K; gdč. Klemenc Ivana, učiteljica, Čemšenik, 1 krono; č. g. Pfajfar Janez, župnik v Rudniku pri Ljubljani, 2 K; gdč. Borovsky Julija, mestna učiteljica, Ljubljana, 1 K; č. g. Osolnik Franc, kaplan v Čemšeniku, 3 K; č. g. Mikš Janez, župnik na Trsteniku, 4 K; č. g. Kuhar Anton, kaplan, Šmartno (Rečica), Štajersko, 2 K; gdč. Papler Marija, učiteljica, Bukovšica, 2 K; č. g. Langerholz Janez, župnik, Sv. Lenart pri Škofji Loki, 3 K; č. g. Sedej Fran, kaplan, Dobrova pri Ljubljani, 3 K; č. g. Sačaj Alojzij, kaplan, Št. Janž na Dravskem polju, 1 K; gdč. Grčar Angela, učiteljica, Komenda, 1 K; č. g. Kete Janez, mestni kaplan šentpeterski v Ljubljani, 3 K; č. g. Oblak Valentin, župnik v Kropi, 1 K; č. g. Mlakar Janko, profesor v Ljubljani, 3 K; gdč. Meglič Katka, učiteljica, Ljubljana, 1 K; gdč. Bitenc Mara, učiteljica, Ihan pri Domžalah, 4 K; gdč. Kramarič Ivana, učiteljica, Črešnjevce, 1 K; č. g. Lončarič Josip, župnik, Sv. Jedrt-Laško (Štajersko), 4 K; gdč. Sever Melanija, učiteljica v Moravčah, 2 K.

Poštni nabiralnik. Vestne naročnice »Slov. Učitelja«, skrbni in vneti prijatelji njegovi so zadnje tedne res pridno posegali po položnicah ter točno poravnali svojo obveznost, pa priložili od pičlih dohodkov tudi marsikatero kronco za podporo listu. Hvala jim. — V vojnem času je v več slučajih eno ali drugo leto pozaba in zadrega preprečila, da je naročnina izostala. Letos je list eno krono dražji, zato s sedanjo naročnino nismo zamašili prejšnjih vrzel, marveč vknjižili smo jo za tekoče leto. Če bomo prilično na prejšnjo pozabo opozorili, naj se opomin blagohotno sprejme. — Kjer je bila na položnici večja svota, kot bi zadostovala za naročbo in članstvo, smo nadvplačilo zabeležili kot draginjsko podporo listu; vsem blagim dobrotnicam in dobrotnikom se še enkrat toplo zahvaljujemo.

Uredništvo in upravnništvo.



